

Vanhus- ja vammaisneuvoston lausunto kunnan hyvinvointisuunnitelma-luonnoksesta

Vanhus- ja vammaisneuvosto kiittää mahdollisuudesta kommentoida kunnan hyvinvointisuunnitelma-luonnosta. Neuvosto on käsitellyt luonnosta kokouksessaan ja haluaa tuoda esiin tämän lausunnon liitteenä olevat huomiot ja kehittämissuhteet.

Vesilahden HYTE-indikaattoreiden yleinen kehitys osoittaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on ollut vaikuttavaa ja tavoitteellista. Tarkasteltaessa ikääntyneen väestön hyvinvointia on kuitenkin huolestuttavaa, että kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitojaksojen määrä on kasvanut sekä terveydentilan kokemus on heikentynyt. Kehityssuunta edellyttää kohdennettuja toimenpiteitä ikääntyneiden toimintakyvyn ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Positiivista on se, että yli 65-vuotiaiden kokemus vaikutusmahdollisuuksista kunnassa on noussut, mikä kertoo osallisuuden vahvistumisesta. Vanhus- ja vammaisneuvosto korostaa, että Lapsiystävällinen kunta -mallin rinnalla on tärkeää kehittää myös ikäystävällisen kunnan toimintamalleja, jotta eri ikäryhmien tarpeet huomioidaan tasapainoisesti.

Osallisuuden vahvistaminen on keskeinen osa hyvinvoinnin edistämistä. Neuvosto pitää erityisen tärkeänä, että vuorovaikutus kuntalaisten kanssa on jatkuvaa, ennakoivaa ja saavutettavaa myös ikääntyneille ja muille mahdollisesti toimintarajoitteisille kuntalaisille. Tämä edellyttää monikanavaista viestintää ja osallistumismahdollisuuksia, jotka huomioivat myös vanhusten ja vammaisten toimintakyvyn ja digitaaliset valmiudet. Kunnan veto- ja pitovoiman vahvistaminen sekä yhdenvertaisuuden ja palveluiden saavutettavuuden turvaaminen ovat keskeisiä tekijöitä. Vuoden 2026 toimenpidesuunnitelmassa on tunnistettavissa useita myönteisiä avauksia, jotka tukevat ikääntyneiden ja vammaisten hyvinvointia, mutta näiden ryhmien näkökulmia hyvinvointisuunnitelmassa voidaan edelleen vahvistaa. On myönteistä, että kunta kehittää maksuttomia liikunta- ja hyvinvointipalveluita ikääntyneille ja vammaisille/ toimintarajoitteisille. Vanhus- ja vammaisneuvosto korostaa, että näiden palveluiden saavutettavuus, esteettömyys ja tiedottaminen ovat avainasemassa, jotta ne tavoittavat aidosti kohderyhmänsä.

Testamenttilahjoituksen hyödyntäminen uimahallikuljetuksiin ja kulttuuripalveluihin on erinomainen esimerkki konkreettisesta tuesta. Neuvosto toivoo, että kulttuurihyvinvoinnin edistämisessä huomioidaan myös ikääntyneiden ja vammaisten erityistarpeet, kuten esteettömyys ja matalan kynnyksen osallistumismahdollisuudet. Mielenterveyden edistäminen arjessa on tärkeä tavoite, mutta toimenpiteet painottuvat nuoriin ja työikäisiin. Vanhus- ja vammaisneuvosto ehdottaa, että mielenterveyden tukemisessa huomioidaan vanhusten ja vammaisten näkökulmasta yksinäisyyden ehkäisy, esim. vertaistuen ja yhteisöllisten toimintojen kautta. Sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden tukeminen on erityisen merkityksellistä ikääntyneille, joille yksinäisyys voi muodostua hyvinvointia heikentäväksi tekijäksi. Neuvosto pitää tärkeänä, että kohtaamispaikkojen ja yhteisöllisten tapahtumien suunnittelussa huomioidaan myös ikääntyneiden ja vammaisten osallistumismahdollisuudet.

Yhdenvertaisuuden edistäminen on kannatettava tavoite, mutta toimenpiteet painottuvat lasten ja nuorten palveluihin. Neuvosto ehdottaa, että jatkossa kehitetään myös toimintamalleja, joilla vahvistetaan ikääntyneiden ja vammaisten turvallisuuden tunnetta, esimerkiksi lisäämällä tietoisuutta palveluista, vahvistamalla ennaltaehkäisevää työtä ja tukemalla arjen turvallisuutta.

Neuvosto pyytää kuntaa huomioimaan kesäajan osalta ikääntyneiden ja vammaisten asiointikuljetusmahdollisuuden.

Ympäristön viihtyisyyden ja turvallisuuden parantaminen on tärkeää kaikille kuntalaisille. Neuvosto korostaa, että vaarallisiksi koettujen liikkumisympäristöjen kartoituksessa tulee huomioida erityisesti ikääntyneiden ja liikuntarajoitteisten näkökulma. Kevyen liikenteen väylien kehittäminen on tervetullutta, ja niiden suunnittelussa tulee varmistaa esteettömyys ja turvallisuus kaikille käyttäjäryhmille. Neuvosto on sitoutunut tukemaan kunnan turvallisuustyötä ja osallistuu aktiivisesti sen kehittämiseen ikääntyneiden ja vammaisten näkökulmasta. Toivomme, että nämä ryhmät huomioidaan jatkossa entistä vahvemmin suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Vesilahdessa 5.11.2025

Vanhus- ja vammaisneuvosto

LIITE

Kommentit ja muokausehdotukset:

Pauliina:

s. 8:

- Lisäys kohtaan "Keskeiset lasten, nuorten ja perheiden palvelut"
- Bändikerho nuorille, MLL (sisältyykö jo ennaltaehkäisevään harrastustoimintaa?)
- kunnan mahdollistamat salivuoro vauvan kanssa (jäsenyyden maksaneille), onko tämä toiminta vielä olemassa?
- Hengähdyshetki arkeen -toiminta, MLL

s. 37 alkaen

- huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus terveyden ja liikkumisen edistämisessä

s. 39 Turvallinen ympäristö - sosiaaliset suhteet, viihtyisyys ja turvallisuus

- huomioidaan esteettömyys ja saavutettavuus kunnan tiloissa sekä liikenteessä, julkisessa liikenteessä, sekä tapahtumissa (kunnan omissa, mutta viesti myös muille tapahtumia kunnassa järjestäville tahoille)

s. 43 Turvallinen ympäristö - tavoitteet ja toimenpiteet

- kartoitetaan ja lisätään mahdollisuuksia sukupolvien kohtaamisen mahdollistavalle toiminnalle esim. järjestöjen ja seurojen kanssa yhteistyössä

- S. 44 2. Edistetään kuntalaisten yhdenvertaisuutta ja koetun turvallisuuden eri osa-alueita.

- voisiko kouluihin/varhaiskasvatukseen jalkauttaa tietoa vammaisuudesta, esim. Kehitysvammaisten tukiliiton kirjallisuuden avulla? <https://www.tukiliitto.fi/tuote-osasto/kirjat/>; voisiko kirjasto nostaa tämän kaltaista kirjallisuutta esille?

+ Esteettömien asuntojen tarjonta kunnassa?

+ Itsenäisen liikkumisen mahdollistaminen vammaisille ja ikääntyneille yhdenvertaisesti kuin muille kuntalaisille

+ Kunnalta kirjaston kautta lainattavat liikuntavälineet?

+ Digituen tarjoaminen vammaisille ja ikääntyneille

+ Saavutettavuuden huomioiminen kunnan viestinnässä

Pirkko:

Toimiva naapuriapu on täällä maaseudulla edellytys, että ikääntyvä, yksinasuva, autoton ikäihminen voi asua kotonaan. Huolehditaan toinen toisistaan, kohdataan tapahtumissa, lähitorilla ymv.

Kokoontuvissa kerhoissa saa tietoa terveellisistä ruoka, liikunta ym. ohjeista riittävästi. Kokeiluun esim. eri kylille tapahtumia, jolloin niihin kyläläisillä olisi helpompi osallistua. Kesätori ja Lähitori Narvassa ovat erinomaisia kohtaamispaikkoja ikääntyville. Vesilahdessa olevien kauppojen olisi hyvä aktivoitua siten, että tarjoaisivat ostosten kotiinkuljetuspalvelua.

Toivon, että esim. Ideaparkiin käytäville saataisiin korkeita istuimia, joihin voisi istahtaa, nykyisiltä matalilta penkeiltä hankala nousta ylös. Ristiveräjän taloon on pyydetty luiskiin kaiteita. Mikähän taho voisi edesauttaa asian kiirehtimistä. Testamenttivaroista nykyiset esim. uimahallikuljetukset ovat hyvin suosittuja ja niitä on hyvä jatkaa. Tukea asiointikuljetuksiin syrjäkylillä asuville, ettei kuljetuksia lopeteta. Kuntosaliohjausta terveystaseman kuntosalille 1xviikossa. Kuntosaliharjoitteluryhmiin ohjataan nykyisin Lempäälään.

Eija:

- 1) Meidän tulee olla hyvin aktiivisesti yhteydessä/yhteistoiminnassa kaikkiin alueellamme oleviin yhdistyksiin, jotka toimivat tavalla tai toisella vanhus- ja vammaisasioiden parissa. Samoin pitää olla yhteydessä viranhaltijoiden ja päätöksentekijöiden kanssa. Tavoite on päästä asioiden valmisteluun jo siinä vaiheessa kun niihin vielä voi vaikuttaa.
- 2) Aktiivisessa yhteistyössä saamme ajoissa tietoa muiden järjestämistä tulevista tapahtumista, eikä sitten tule päällekkäisyyksiä (ainakaan niin paljon)
- 3) Puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnan lautakuntien kokouksiin, joissa käsitellään vanhus- ja vammaisasiosta.
- 4) Digipalveluissa opastajina esim Ristiveräjässä /Kirjastossa tai ikäihmisen kotona. Riitta Vatanen hallinnoi ko. asiaa Ristiveräjässä, mutta se on pääsääntöisesti tarkoitettu (ja käytännössä näin onkin) henkilöille, jotka vielä itse pääsevät sinne hyvin kulkemaan ja ovat pääsääntöisesti n.70+ vuotiaita.
- 5) Kuljetuspalveluihin satsaamista; palveluseteleitä ja alan yrittäjien palveluita. Julkista liikennettä on kokeiltu Vesilahdessakin haja-asutusalueilla/syrjäseuduilla, mutta niiden käyttö kuulemani mukaan on ollut vähäistä.
- 6) Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemista kaikin tavoin; liikkuminen, palveluiden saatavuus ja yksinäisyyden lieventämistä.

Eila:

s. 13 lisätään tekstiin kunnan palveluiden lisäksi Vesilahden seurakunta

s. 27 taulukko 8

kohta 2: toimenpiteet: Järjestetään 1-2 vuodessa yleinen keskustelu- ja kyselytilaisuus kuntalaisille kunnanjohton ja viranhaltijoiden kanssa.

kohta 3. kunnan tulee edesauttaa, että kuntaan saadaan ikääntyneille sopivaa rakennuskantaa, esim. rivitaloja. Tällä hetkellä pitovoimaa ei siltä osin ole, pitää muuttaa naapurikuntaan

Yhteistyö Punaisen ristin kanssa

Taulukko 12 s. 43 kohta 1: Voisiko kunta järjestää koulutusta vapaaehtoistoiminnasta.

Anu:

s. 13. Voisiko ensimmäistä kappaletta muokata:

(...) Suunnitelman laatimisessa on tehty tiivistä yhteistyötä mm. kunnan vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa, jotta eritoten ikäihmisten ja vammaisten näkökulmat ja tarpeet tulevat aidosti huomioiduiksi. Tavoitteet ja toimenpiteet on muotoiltu siten, että ne edistäisivät ja tukisivat erityisesti myös ikääntyneiden ja vammaisten hyvinvointia laaja-alaisesti. sisältö on mietitty siten, että ne edistäisivät mahdollisimman laaja-alaisesti kaikkien ikäryhmien hyvinvointia. Vesilahdessa ikäihmisille suunnattuja hyvinvointipalveluja ovat muun muassa erilaiset liikuntaryhmät, kuntosalivuorot, elintapaneuvonta ja uimahallikuljetukset. Lisäksi tarjontaa löytyy Pirkan opiston kursseista. Kunnan liikuntaryhmät, kuntosalivuorot ja elintapaneuvonta ovat maksuttomia. Kunnan palveluiden lisäksi ikääntyneiden hyvinvointia tukevat myös Vesilahden seurakunta, paikalliset erilaiset senioriyhdistykset, digikahvila ja muut vapaaehtoistoiminnan muodot sekä vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivinen rooli, edistävät aktiivisesti ikääntyneiden hyvinvointia ja osallisuutta.

s. 27

Lisäys tavoitteeseen 1: (...) Lapsiystävällinen kunta - mallin laaja-alaisen toteuttamisen huomioiden myös ikäystävällisen kunnan toimintamallit

s. 27

Vanhus- ja vammaisneuvoston rooli voisi näkyä kappaleessa ennen taulukkoa 8. esim. "neuvostoa kuullaan osana vuosittaista toimenpiteiden arviointia" tms.

s. 27 alkaen, taulukko 8 huomioitavaa:

Ikääntyneiden osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet

- Vaikka osallisuutta edistetään yleisesti, ikääntyneiden osallistumisen muodot (esim. ikäystävälliset osallistumiskanavat) eivät ole erikseen mainittuja, voisiko mainita?
- Ei mainintaa siitä, miten ikääntyneet tavoitetaan, jos heillä on heikentynyt toimintakyky tai digitaaliset valmiudet.

Vammaisten henkilöiden saavutettavuus ja esteettömyys

- Yhdenvertaisuus mainitaan, mutta konkreettiset toimet esteettömyyden parantamiseksi tai vammaisten palveluiden kehittämiseksi puuttuvat.

Ikääntyneiden hyvinvointipalvelut

- Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa mainitaan ikäihmisten palveluiden osalta, mutta ei tarkenneta, mitä konkreettisia toimenpiteitä on suunnitteilla (esim. kaatumisten ehkäisy, kotona asumisen tukeminen, yksinäisyyden vähentäminen).

Kulttuuriosallisuus

- Kaikukortin käyttöönotto on hyvä avaus, mutta ei ole erikseen mainittu, miten kortti tavoittaa ikääntyneet ja vammaiset, joilla voi olla erityisiä esteitä osallistumiselle.
- Esteettömyyskartoitukset kunnan tiloissa ja palveluissa? Vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksien parantaminen kulttuuri- ja liikuntapalveluissa?

Taulukko 12, alkaen s. 43.:

Voisiko taulukkoon turvallisuudenkin osalta lisätä konkretiaa myös kaikkia kuntalaisia koskien:

1. Kuntalaisten sosiaalisia suhteita, verkostoitumista ja yhteisöllisyyttä tuetaan (esim. tuetaan vapaaehtoistoimintaa, joka mahdollistaa ikääntyneiden ja vammaisten osallistumisen ja vertaistuen: ystävätoiminta jne).
Tiedottamista siitä, miten pääsee esim. ystävätoimintaan mukaan ja mitä se tarkoittaa.
- yhdenvertaisuus ja koettu turvallisuus: edistetään turvallisuutta kotona asumisessa esim. tukemalla kaatumisten ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja kotona asumisen tukipalveluita
 - Ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus: kehitetään esteettömiä ulkoilu- ja liikuntaympäristöjä (esim. levähdyspaikkojen lisääminen, penkit jne), kartoitetaan ikääntyneiden ja vammaisten näkökulmasta vaaralliset tai hankalat liikkumisympäristöt, ulkoliikuntasalille esteettömän kulun mahdollistaminen